

u n i v e r s i t e t s
o g
S k o l e - A n n a l e r .

---

1 8 1 0 .

F ø r s t e B i n d .

U d g i v n e
a f

TILHØRENDE
HERLUFSHOLMS
BIBLIOTHEK

L. E n g e l s t o f t ,

Professor i Historie og Geographie ved Kjøbenhavns
Universitet, Secretær og Bureauchef i Directionen
for Universitetet og de lærde Skoler.

K j ø b e n h a v n .

Trykt hos og forlagt af Andreas Seidelin,
Store Kannikestræde No. 46.

2. De natatione, imprimis apud Romanos, auctore M. Benedicto Bendtsen, Rect. Schol. Fridericiburg. Hauniæ 1809. 22 p. 4. Et Indbydelsesbrev til den offentlige Examen i Frederiksborg Skole i October 1809.

Forf., som forrige Aar ved lignende Leilighed i en af Roms lærdeste og ypperste Statsmænd fremstillede det meest talende Beviis paa den aandelige Culturs velgjørende Indflydelse og høie Værd, har dennegang villet gjøre sit Bekjendtskab med den classiske Oldtid frugtbringende for en Green af den legemlige Dannelse, hvis Vigtighed endnu er saa langt fra hos os at være tilbarligen erkjendt, at den, naar undtages nogle enkelte Steder, saa

§ 2

*) Disse Efterretninger leveres saa faldig, fordi de først nyligen ere komne til Udgiverens Kundskab.

gøddi som hører til de endnu forfæmte Dele af den
 physiske Ordbrugelse.

At en Lærd og Forstander for en Lærd Skole
 ogsaa i denne Henseende paadrivder Ungdommens
 fuldkomne Udvikling, kan bidrage til at formindste
 den almindelige, med Hensyn til ældre Erfaringer
 maaskee ikke ugrundede, Mening om de Lærdes Lige-
 gyldighed for den physiske Dannelse og legemlige
 Færdigheder.

En særdeles Anledning til at vælge det angiv-
 ne Emne gav de ved Frederiksborg Skole i de
 sidste Aar med Held indførte Svømmesøvelser *), i
 hvilke Forf. (p. 3) erkender en af de gavnlige For-
 bedringer, som Skolens Reform har havt til
 Følge. Uden at opholde sig ved at forsvare disse
 Øvelsers Nytte, om hvilke der blant alle Fornufti-
 ge hos de Gamle og Nyere aldrig have været for-
 skjellige Meninger, gaaer han strax p. 5 over til
 det Historiske, som var hans egentlige Forsæt.

Svømmen er ligesaa gammel som Menneske-
 slægten selv. Naturen selv er heri Menneskets
 Anfører. En Færdighed, saare let at erhverve,
 tiltog ved Forsøg og Øvelse. Alle barbariske og

*) Jevns. disse Annal. 1809. 2 B. S. 107.

halvbarbariske Folk udmærke sig i samme *). De
 hos de gamle Folkeslag saa almindelige Bætninger
 maatte dertil give en hyppig Anledning. German-
 nernes og Batavernes overordentlige Færdighed i
 at svømme bevidnes af Pomponius Mela **) og
 Tacitus ***). Hvor søde de gamle Skandinaver
 deri vare, er tilstrækkelig bekendt. Til den lacedæ-
 moniske Ungdoms Opdragelse hørte Svømme-
 søvelser i Floden Eurotas, og Atheniensernes Ord-
 sprogs: „han kan hverken svømme eller læse“ viser,
 at Uvidenhed i det første af dem blev anseet for en
 ligesaa stor Siendehed som Skam. Hos Lacedæ-
 monerne lagde ogsaa Fruentimmerne sig efter denne
 Færdighed ****), hvilken ogsaa var og er endnu al-
 mindelig hos andre mindre cultiverede Folk.

Forf. gaaer nu p. 7 over til Romerne,
 med hvilke han, efter sit Niemeed, i Særdeleshed
 syffelsætter sig. Hos Romerne var Svømmen en
 daglig Øvelse og almindelig Færdighed. Det er
 upaatvivleligt, at Italiens gamle Indbyggere li-

*) Baskholms Efterretninger om Mennesket i dets vilde
 og raa Tilstand. 2 D. S. 399. Plin. Hist. nat.
 VI. 29.

**) De situ orbis III. 3.

***) Histor. IV. 12. Vir. Agricol c. 18.

****) Cicero, Quæst. Tuscul. II. 15.

gesom Germanerne fra Ungdommen af gjorde deres Børn fortrolige med Vandet, hvilket besyrttes ved mange Exempler af Profaisker og Digtere. De sidstes opdigtede Begivenheder ophøre derfor ikke at være obereensstemmende med de Tidens Mand og Sædvaner, i hvilke de hensættes *). At endnu under Keiserne ogsaa Fruentimmer og fornemme Fruentimmer lærte at svømme, kan sluttes af det, Svetonius fortæller om Agrippina **).

Men nu opstaaer det Spørgsmaal, naar, hvorledes og ved hvilken Underviisning Romerne lærte at svømme. Om dette, som da bekendt nok, givede latinske Skribentere ingen egentlig Forklaring. Man maa altsaa slutte det af de Steder, af hvilke Noget til Oplysning i denne Henseende kan udledes.

Først er det da af sig selv indlysende, at de ældste Indvaanere i Italien have efter Naturens Anviisning i Søer og Floder vænnet sig til at svømme. I Byen Rom selv var i de ældste Tider et Bassin, kaldet piscina publica, dertil bestemt. Dette var da Roms ældste Svømmeskole. Det blev siden udtørret eller opfyldt ***).

Men da Baden var saa hyppig i Rom baade for Sundhedens Skyld efter Lægernes Forfærd, og til Fornøielse, saavel som af Nødvendighed efter andre Øvelser, saa er det klart, at Baden gav Anledning til Svømmen. I Rom vare 1406 større eller mindre Bassins, der siden forøgedes til 1735. Det er sandsynligt, at det især var i disse Bassins, den romerske Ungdom lærte at svømme *).

Hertil kommer, at Badene selv vare saaledes indrettede, at man kunde svømme deri. Dette seer man blant andet af den Beskrivelse, Plinius giver af sine Villa'r i Laurentum og Tusci **). Næsten skal have været den første, som i Rom indrettede Svømmebassins med lukket Vand ***). Nero var uden Tvivl den første, som efter Grækerens Exempel forenede Baden med gymnastiske Øvelser.

Men især tilbød Tiberen en beqvem Leilighed til Svømmen, og her var det og, at den romerske Ungdom især øvede sig. Campus Martius, hvor andre Øvelser foretoges, laae strax derved, og det var Skik, at man efter disse kastede sig i Tiberen, for at afvaske og kisle sig. Vegetius, som levede i

*) Virg. Æneid. IX. 604. 815. XI. 548. Liv. III. 10. 13.

***) Om Nero C. 34. Jof. Tac. Annal. XIV. 5.

****) Adler Beschreibung der Stadt Rom. S. 333.

*) Sammeff. S. 93.

***) Epistol. II. 17. V. 6.

****) Hieron. Mercurial. III. 16.

Om Cato veed man det. Selv Keiser August skal deri have været sine Dattersønners Lærer *).

At der hos Romerne ere blevne anstillede offentlige Bøddesvømminger, finder man ikke; dog veed man, at der i Rom vare Dykkere, som have staaet i fælles Laug med Fisterne **), og det er rimeligt, at Fisterlegene, hvorom man forresten ingen vis Efterretning har, ikke have bestaaet i Fiskerie, men i forskjellige Øvelser, hvormed tillige Svømmen var forbunden.

Ogsaa i Romernes Colonier og Provindser var Svømmen meget almindelig. Plinius ***) bemærker om Colonien Hippo i Africa: omnis hic ætas natandi studio tenetur, maxime pueri. I Marseille gaves der ypperlige Svømmere ****). Efter det romerske Riges Undergang maa man vel ei længer søge romerske Skikke; imidlertid gif dog disse Øvelser ikke ganske af Moden i Italien.

Kilder og Floders Udspring ansaae de gamle Italiener for hellige. I dem var det derfor forbudt at svømme. Det blev desaarfsag lagt Nero

til Forbrydelse, at han var svømmet op til Udspringet af aqua Marcia, en af Roms Vandledninger *).

I nogle Bænde var det ei engang tilladt at seile, f. E. i Badimonis Søe **); ved andre, især Floder, vare visse Stykker hellige, andre ikke; i Nærheden af Udspringet var Helligheden størst; jo længere man kom derfra, desto mere aftog denne. Saaledes var det alene tilladt at seile i den øverste Deel af Floden Clitumnus i Umbrien; men længer nede var det endog uformeent at svømme ***).

Fors. slutter med at yttre sin Fornøielse over, at man nu ogsaa i Danmark har begyndt at sætte Pris paa denne Færdighed, og deri at følge Fædrenes Exempel, fra hvilke man var vanslægtet; han tilraader, saa tidlig som muligt dertil at anføre Ungdommen, og ønsker, at ved alle Skoler Disciplene ogsaa heri maatte undervises af duelige Lærere. Endeligen omtales med Roes den Fremgang, som i sidste Sommer 24 af Frideriksborg Skoles Disciple under deres Lærers Anførsel have gjort. De øvrige, bemærker Forsatt., bleve deels ved en

*) Sveton. in August. c. 64.

***) Citano Röm. Alterthum. IV. p. 386.

****) Epp. IX. 33.

*****) Lucan. Pharsal. III. 716.

*) Tacit. Annal. XIV. 22.

***) Plin. Epp. VIII. 20. (Denne Søe hedder nu Lago di Bressanello og ligger i Kirsekatlen.
Udg. Ann.)

*****) Sammeff. ep. 8.

græsferende Fæder, deels ved Forældrenes Frygt og Forbud hindrede i at følge hine's Exempel; dog haa-
ber han, at ogsaa disse i næste Sommer, da man
tilfælde venter at blive forsynet med flere Hielpemid-
ler end hidtil, vilke indhente det Forsømte.